Σεφέρης: «Να νοσταλγείς τον τόπο σου, ζώντας στον τόπο σου, τίποτε δεν είναι πιο πικρό» (Δημήτρης Νατσιός, Δάσκαλος)

Categories : ΚΟΙΝΩΝΙΑ

Date : 10 Ιουλίου, 2012

«Να δούμε ακόμα πού θα φτάσουμε! Δεν αφήσαμε βρωμιά, δεν αφήσαμε σιχαμένη πράξη, που να μην την κάνουμε, δεν αφήσαμε πονηρό διαλογισμό που να μην τον πούμε ή να μην τον γράψουμε με την μεγαλύτερη αδιαντροπιά. Ξεχαλινωθήκαμε πια ολότελα. Ποτέ ο άνθρωπος δεν είχε φτάσει ούτε στην μισή αναισθησία και σιχαμένη παραμόρφωση, απ' όσο έφτασε σήμερα...». (Φ.Κόντογλου, «Μυστικά Άνθη», εκδ. «Αστήρ», σελ. 21). Αν ζούσε σήμερα ο κυρ-Φώτης, πενήντα χρόνια μετά την μακαρία κοίμησή του, κι έβλεπε τις προκοπές και τις πομπές μας, τι θα έγραφε άραγε; Δεν θα 'πιανε την μύτη από τις αναθυμιάσεις; Τι καλό να περιμένεις, όταν, για παράδειγμα, στην πάλαι ποτέ συμβασιλεύουσα πόλη του αγίου Δημητρίου και του αγίου Γρηγορίου του Παλαμά, παρελαύνει, «δόξη και τιμή», η διαστροφή; Να μαγαρίζεται μια ολόκληρη πόλη από την δυτικόφερτη ασυδοσία με τις «ευλογίες» της δημοτικής αρχής; «Θε μου τι βλέπομεν στις μέρες μας», όπως αναφωνεί ο Μακρυγιάννης. Και από κοντά τα δημοσιογραφικά γιουσουφάκια, να υπερασπίζονται το δικαίωμα της θηλύγλωσσης αναίδειας να παρελάσει, προβάλλοντας και πάλι το μπαχαρικό των τάχα και ανθρωπίνων δικαιωμάτων.

Για τις παρελάσεις όμως των εθνικών επετείων εξεμέουν δηλητήρια. Εκείνες τους ενοχλούν, η παρελαύνουσα ηθική παραλυσία τους ενθουσιάζει. Τι να πει κανείς, κατρακύλισμα εις μέγα βόθυνον και γι' αυτό το κατρακύλισμα έλεγε ο ψαλμωδός: «Άνθρωπος εν τιμή ων ου συνήκε, παρασυνεβλήθη τοις κτήνεσι τοις ανοήτοις και ωμοιώθη αυτοίς». (Ψαλμ. 48, 13).

Αγνώριστη η πατρίδα μας. Και αν περπατούμε και ανασαίνουμε πάνω στα άγια χώματά της, μας φαίνεται σαν ξένη. Σάβανα απλώθηκαν πάνω από τα ρόδινα ακρογιάλια της και δεν μας αφήνουν να δούμε τον ήλιο και τον Ήλιο της Δικαιοσύνης. Νοσταλγούμε την Ελλάδα, την Πονεμένη Ρωμηοσύνη.

Το είπε ο Σεφέρης με τον άφθαστο ποιητικό λόγο αυτό, από το 1936 ακόμη:

«Όσο προχωρεί ο καιρός και τα γεγονότα, ζω ολοένα με το εντονότερο συναίσθημα πως δεν είμαστε στην Ελλάδα, πως αυτό το κατασκεύασμα που τόσο σπουδαίοι και ποικίλοι απεικονίζουν καθημερινά, δεν είναι ο τόπος μας, αλλά ένας εφιάλτης με ελάχιστα φωτεινά διαλείμματα, γεμάτα με μια πολύ βαριά νοσταλγία. Να νοσταλγείς τον τόπο σου, ζώντας στον τόπο σου, τίποτε δεν είναι πιο πικρό». Αλήθεια δεν μας κυριεύει η πικρή και βαριά νοσταλγία του ποιητή, βλέποντας τα δάκρυα και ακούγοντας τους ολοφυρμούς της πατρίδας; Και ο πόνος μεγαλώνει, γιατί νοσταλγούμε… Νοσταλγούμε τα χρόνια τα ευλογημένα στο πατρικό σπίτι και όχι στην πολυώροφη απανθρωπία, τα βράδια του καλοκαιριού που μοσχοβολούσαν οι μπαχτσέδες και συνάζονταν οι γειτόνισσες, μαζί με την μάνα μας, και περνούσαν γενεές δεκατέσσερις όλη την πόλη ή το χωριό και εμείς, τα αλάνια αλωνίζαμε τον τόπο. Ήταν ωραία χρόνια, δεν τα εξωραϊζω, και ας ζούσαμε με την «έντιμον πενίαν» του Παπαδιαμάντη. Και μετά η πατρίδα μαγαρίστηκε. Τρέξαμε λαχανιασμένοι να προλάβουμε το τρένο του δήθεν εξευρωπαϊσμού μας, υψώσαμε σε εθνικό ιδεώδες έναν «πολιτισμό», τον δυτικό, διαφορετικό από πολλές απόψεις του δικού μας, μόνο και μόνο επειδή ήταν υλικά υπέρτερος. Έναν «πολιτισμό» που μας επιτρέπει μεν να πάμε στ’ αστέρια, παραμένει εν τούτοις σκληρός και ανελέητος προς τον συνάνθρωπο. Από κοντά και η Παιδεία, θλιβερό παρακολούθημα όλη αυτής της διαστροφής. Εγκατέλειψε την ψυχή του παιδιού και στράφηκε στον εγκέφαλό του για να θεραπεύσει τις ανάγκες του κράτους της βιομηχανίας και των επιχειρήσεων. Όμως, αφ’ ότου έκανε στόχο της το δίπλωμα, το πτυχίο, γεμίσαμε διπλωματούχους και οι πνευματικοί άνθρωποι εξαφανίστηκαν.

Μια κακή Παιδεία, που, όπως έλεγε ο Σεφέρης (στον λόγο του για τον Μακρυγιάννη, το 1941 στο Κάιρο) «διαστρέφει και αποστεγνώνει και είναι μια βιομηχανία που παράγει τους ψευτομορφωμένους και τους νεόπλουτους της μάθησης, που έχουν την ίδια κίβδηλη ευγένεια με τους νεόπλουτους του χρήματος».

Τις πταίει για το κακό μας ριζικό;

«Την τύχη του κάθε λαός

την κάνει μοναχός του

και όσα του φταίει η κούτρα του

δεν του τα κάνει ο εχθρός του»,

λέει μια κρητική μαντινάδα.

Φταίμε και εμείς, ο λαός, που αφήσαμε τους δαίμονες της πατρίδας, τους πολιτικούς τζιτζιφιόγκους, να την καταντήσουν παλιόψαθα των εθνών.

Το 1945, πάλι ο Σεφέρης, σημειώνει στο πολιτικό του ημερολόγιο μια παρατήρηση, η οποία παραμένει διαχρονικά εύστοχη:

«Η βλακεία, η εγωπάθεια, η μωρία και η γενική αναπηρία της ηγετικής τάξης στην σημερινή Ελλάδα, σε φέρνει στην ανάγκη να ξεράσεις... Είμαι βέβαιος πώς τούτοι οι ελεεινοί δεν αντιπροσωπεύουν την ζωντανή Ελλάδα, δεν αντιπροσωπεύουν τίποτε και υπάρχουν άγνωστοι, πολλοί που δεν ξέρουν, αλλά που αξίζουν, που σε φωνάζουν». Ας κρατήσουμε την τελευταία παρατήρηση του Σεφέρη.

Υπάρχουν ακόμη Άνθρωποι (με το άλφα κεφαλαίο) σε τούτο τον τόπο, είναι οι ταπεινοί τη καρδία. Την απάντηση για την κρίση μας την δίνει ο ίδιος ο ποιητής με τον επίλογο της ομιλίας του κατά την παραλαβή του Νόμπελ λογοτεχνίας:

«Όταν στο δρόμο της Θήβας, ο Οιδίπους συνάντησε τη Σφίγγα, κι αυτή του έθεσε το αίνιγμά της, η απόκρισή του ήταν: ο άνθρωπος. Τούτη η απλή λέξη χάλασε το τέρας. Έχουμε πολλά τέρατα να καταστρέψουμε. Ας συλλογιστούμε την απόκριση του Οιδίποδα».

Πολλοί συνάνθρωποί μας σήμερα βοούν και κραυγάζουν: «άνθρωπον ουκ έχω». Αυτούς να βρούμε, που είναι δίπλα μας, γείτονες, τους πλησίον. Ακούς κάποιους μεγάθυμους, κυρίως πολιτικούς, να λένε: «σκέφτομαι και συμπονώ τους αναξιοπαθούντες συνανθρώπους μας, τους άνεργους, τους φτωχούς όλου του κόσμου». Έτσι γενικά και αόριστα. Ανέξοδη αυτή η «αγάπη» και «συμπόνια», απρόσωπα πράγματα.

Γράφει κάπου ο Ντοστογιέφσκι στον «Ηλίθιο»: «Μπορεί τάχα ν’ αγαπάει κανείς όλους τους ανθρώπους, όλους τους πλησίον του; Το ‘χω συχνά αναρωτηθεί; Και

βέβαιο όχι. Είναι μάλιστα αφύσικο. Στην αόρατη αγάπη για την ανθρωπότητα, αγαπάς σχεδόν πάντα τον εαυτό σου». Οι αυτοκτονίες συνανθρώπων μας πρέπει να μας συγκλονίζουν. Γιατί δεν βρίσκεται ένα χέρι, ένας λόγος παρήγορος να τους συγκρατήσει; Δεν λείπουν τόσο τα χρήματα, όσο το «άνθρωπον ουκ έχω». Αυτό μας ντροπιάζει περισσότερο απ' όλα και όχι η φτώχεια μας.

«Στην αργατιά, στην χωριατά

το χιόνι, η γρίπη, η πείνα, οι λύκοι

ποτάμια, πέλαγα, στεριές, ξολοθρεμός και φρίκη.

Χειμώνας άγριος. Κι η φωτιά

καλοκαιριά στην κάμαρά μου.

Ντρέπομαι για τη ζέστα μου

και για την ανθρωπιά μου».

(Κωστής Παλαμάς)

(Πηγή: aktines.blogspot.gr)